

Výsledky průzkumu mínění žáků, studentů a studujících o procentu tvořivých pedagogických pracovníků na základních, středních a vysokých školách

Rudolf Šrámek

1. Pohnutka a cíl průzkumu

Pohnutkou ke kontinuálnímu průzkumu, započatému v roce 1998, je průběžné uspokojování potřeby všestranněji poznat reálnou výuku, resp. pedagogický profil českého učitele (Šrámek, 1996).

Cílem dlouhodobého průzkumu je shromáždit za účasti spolupracovníků specifické dílčí informace k obsažnějšímu výzkumu kompetencí a dovedností pedagogických pracovníků v oblasti formálního, ale i semiformálního a non-formálního vzdělávání (Šrámek, 2000).

2. Východiska a metody průzkumu

Míněním se rozumí verbalizovaný názor respondentů průzkumu, tedy klasické pojetí jedné podoby ze čtyř forem postoje člověka (v tomto případě žáka střední školy, studenta prezenčního studia vysoké školy a studujícího kombinovaného studia vysoké školy).

Operacionalizace průzkumu spočívá tudíž na dotazovacích procedurách, konkrétně na vytěžení dotazníků s rozsahem 21, 22 a 25 položek, distribuovaných vždy na podzim každého roku.

1. skupina respondentů:

- a) žáci 3. ročníku střední odborné školy v Brně – 7 M (13,7 %) – 44 Ž (86,3 %) – $n = 51$ (průměrný věk 17,4, rozpětí věku 17–19);
- b) žáci 2. a 3. ročníku střední odborné školy mimo Brno – 22 M (55,0 %) – 18 Ž (45,0 %) – $n = 40$ (průměrný věk 16,9, rozpětí věku 16–19).

2. skupina respondentů:

- a) studenti 3. ročníku vysoké školy v Brně (prezenční studium bez zaměření na studium učitelství) – 13 M (72,2 %) – 5 Ž (27,8 %) – $n = 18$ (průměrný věk 21,8, rozpětí věku 20–24);
- b) studenti 3. ročníku vysoké školy v Brně (prezenční studium bez zaměření na studium učitelství) – 15 M (34,9 %) – 28 Ž (65,1 %) – $n = 43$ (průměrný věk 21,5, rozpětí věku 21–23).

3. skupina respondentů:

- a) studenti 4. ročníku vysoké školy v Brně (prezenční studium se zaměřením na studium učitelství) – 17 M (24,6 %) – 52 Ž (75,4 %) – $n = 69$ (průměrný věk 21,6, rozpětí věku 21–25);
- b) studující 1. ročníku vysoké školy v Brně (kombinované studium se zaměřením na studium učitelství) – 24 M (55,8 %) – 19 Ž (44,2 %) – $n = 43$ (průměrný věk 33,4, rozpětí věku 20–57).

3. Výsledky a závěry průzkumu

Položka: *Setkal/a jsi/jste se na základní škole s tvořivým pedagogem?*

Výsledky: ANO – 1.a 60,8 %; 1.b 65,0 %; 2.a 61,0 %; 2.b 72,1 %; 3.a 71,0 %; 3.b 62,8 %; $n = 264$; $\bar{x} = 65,5$ %.

Položka: *Setkal/a jsi/jste se na střední škole s tvořivým pedagogem?*

Výsledky: ANO – 1.a 66,7 %; 1.b 72,5 %; 2.a 77,8 %; 2.b 60,0 %; 3.a 81,2 %; 3.b 72,1 %; $n = 264$; $\bar{x} = 71,7$ %.

Položka: *Čím se projevuje tvůj/uáš třídní učitel jako tvořivý pedagog?*

Výsledky: ANO – 1.a

1. Dokáže používat různé metody práce se žáky.
2. Organizuje zajímavé hry, výlety a jiné mimoškolní činnosti.
3. Často dobře mění zasedací pořádek, aj.

1.b

1. Umí dobře organizovat různé akce.
2. Dokáže pracovat s každým žákem.
3. Ví si rady při řešení problémů třídy.

$n = 91$.

Položka: *Setkal/a jsi/jste se na vysoké škole s tvořivým pedagogem?*

Výsledky: ANO – 2.a 88,9 %; 2.b 72,1 %; 3.a 65,2 %; $n = 130$; $\bar{x} = 75,4$ %.

Z této dílčí deskripce mínění několikánásobně omezeného souboru respondentů (zejména co do počtu a struktury dotazovaných) vyplývá mimo jiné, že:

1. v českých školách působí dvě třetiny (65,5 %) až tři čtvrtiny (75,4 %) učitelů považovaných jejichmi současnými a minulými žáky (studenty i studujícími) za tvořivé pedagogické pracovníky;
2. výsledky průzkumu zakládají problém i v tom smyslu, že v reálné výuce opravdu procento tvořivých učitelů vzrůstá směrem od základní školy ke škole vysoké;
3. ve vazbě na cíl průzkumu je možno konstatovat, že všechny zde v pořadí uvedené projevy tvořivého třídního učitele střední odborné školy se týkají jeho výkonových vlastností osobnosti (jako pouze jedné ze sedmi skupin vlastností člověka). (Šrámek, 1999)

Literatura

- ŠRÁMEK, R. Pedagogika a příprava učitelů na Vysoké škole zemědělské v Brně. In *K otázkám transformace pedagogiky a pedagogických disciplín. Sborník z celostátního semináře*. Brno (Šlapanice): MU, 1996, s. 77–78. ISBN 80-85615-29-0.
- SPU, 2000, s. 345–348. ISBN 80-7137-717-1.
- ŠRÁMEK, R. Učební úlohy a tvořivost žáků. In *Sociálně edukativní problémy mládeže a dospělých v reflexi současné pedagogické teorie a praxe. Sborník z celostátní konference*. Brno: ČPdS, 1999, s. 161–162. ISBN 80-85615-81-9.
- ŠRÁMEK, R. Některé přístupy k výzkumu semiformálního a nonformálního vzdělávání s environmentálním obsahem. In *Zborník vedeckých prác z Medzinárodných vedeckých dní 2000, III*. Nitra: